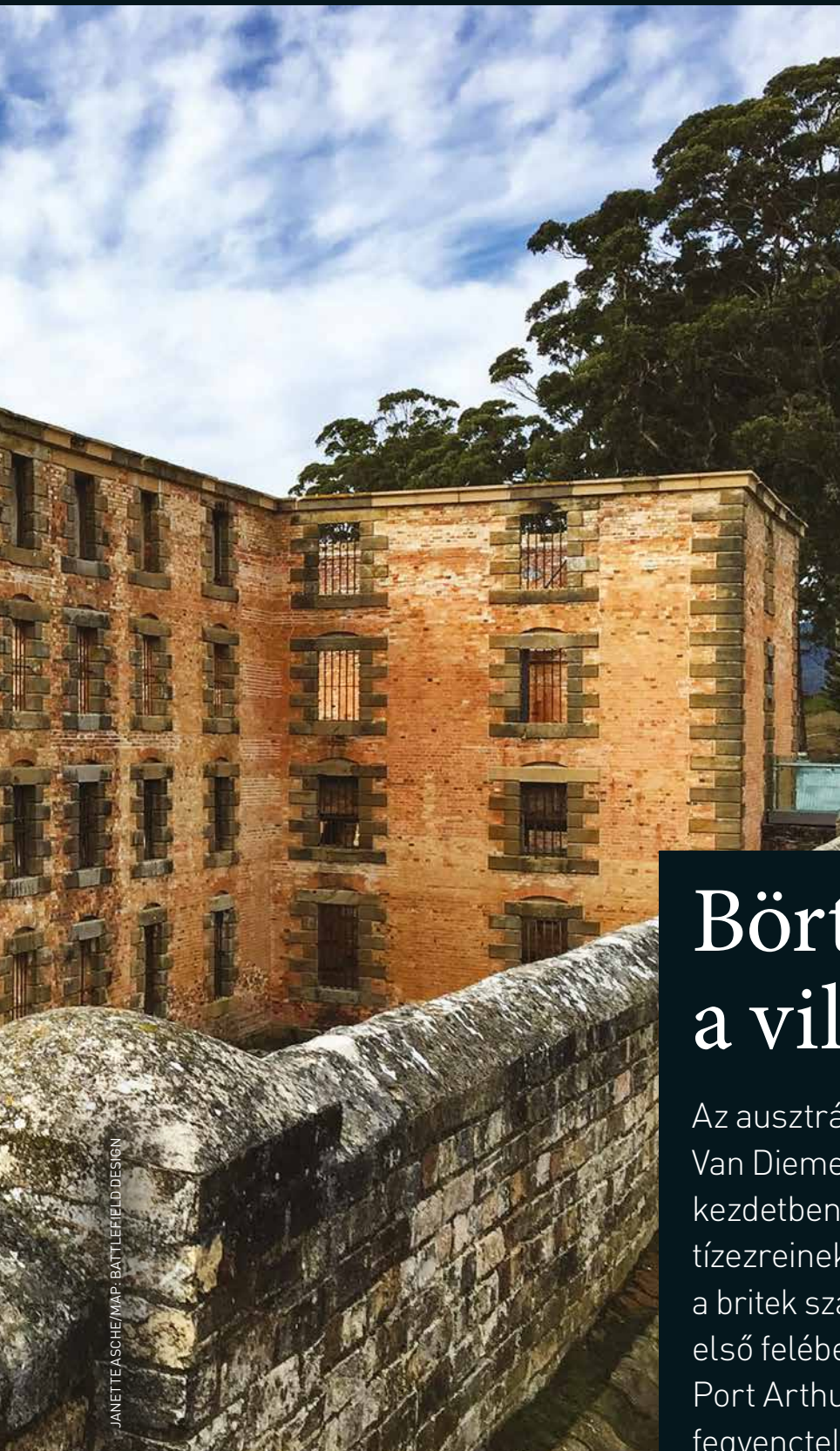

A világ csodái

Port Arthur Ausztrália

JANETTE ASCHER/MAP: BATTLEFIELD DESIGN

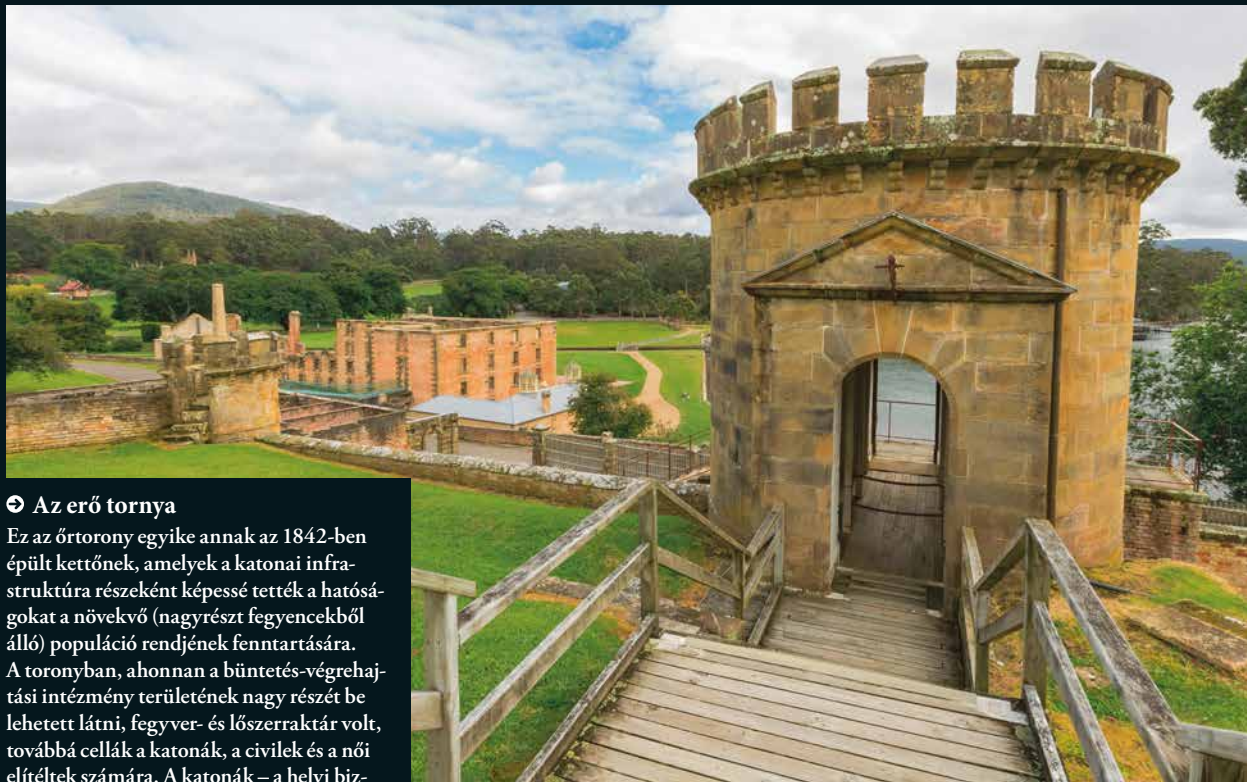
📍 Malomból börtön

A Tasman-félsziget partján fekvő Port Arthur öblét a ma „Fegyház” néven ismert, nagy, díszes téglapépület uralja. Az 1843-ban épült, malomnak és magtárnak szánt építmény a hely eredeti célját tükrözi: a munka (és szükség esetén korbácsolás) általi átnevelést. A Tasmaniába transzportált első elítéltek 1804-ben érkeztek ide. A sziget hamarosan Ausztrália legfőbb fegyenctelepévé vált, ahol a foglyok sokféle iparágban dolgoztak. Port Arthurt 1830-ban fatelepként alapították; később, ahogy az elítéltek létszáma 1100 fölé szökött, felvirágozott a hajóépítés, a kovácslás, a tégl- és cipőgyártás. Ám hamar világossá vált, hogy ez a malom nem használható, és 1857-ben az épületet több mint 600 elítélt szállásává alakították át.

Börtön a világ végén

Az ausztrál sziget, Tasmania – avagy Van Diemen-föld, ahogy az európaiak kezdetben ismerték – elítéltek tízezreinek volt célállomása, akiket a britek szállítottak ide a 19. század első felében. **Paul Bloomfield** Port Arthur máig kísértő fegyenctelepét vizsgálja meg →

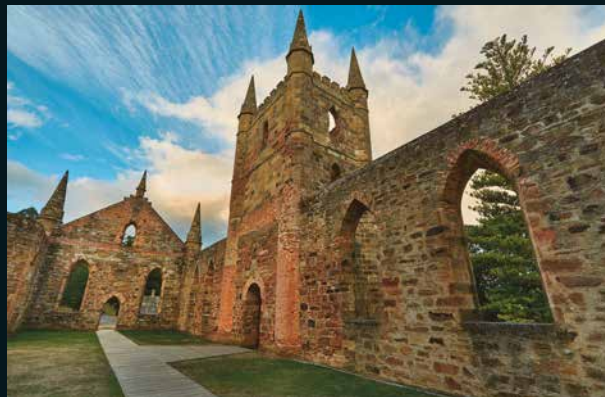

☛ Az erő tornya

Ez az őrtorony egyike annak az 1842-ben épült kettőnek, amelyek a katonai infrastruktúra részeként képessé tették a hatóságokat a növekvő (nagyreszt fegyencekből álló) populáció rendjének fenntartására. A toronyban, ahonnan a büntetés-végrehajtási intézmény területének nagy részét be lehetett látni, fegyver- és lőszerraktár volt, továbbá cellák a katonák, a civilek és a női elítéltek számára. A katonák – a helyi biztonság fenntartásán túl – a szőkevények felkutatásáért és elfogásáért is felelősek voltak.

☛ Spirituális útmutatás

Port Arthur 1837-ben épült tekintélyes (bár régóta romokban álló) temploma a büntetés-végrehajtási hatóságok alapelveire emlékeztet: a bűnözőket nem csupán büntetéssel és kemény munkával kell jó útra terelni, hanem a vallás segítségével is. A foglyok által épített, több mint 1000 hívőt befogadó templom az elítéltek munkájának szélesebb körű felhasználását is tükrözi: sok közhasznú építmény (pl. templom és híd) az ő kezük munkája.

☛ Távol az otthonról...

Port Arthur partjai mellett egy kis szigetet temetőnek jelöltek ki, innen a „Holtak szigete” név. 1833 és 1877 között több mint 1000 embert temettek ide, több ezer mérföldnyire otthonuktól és családjuktól. A temetőt több részre osztották fel. Az elítélteket a déli részre temették (legtöbbjüket jeltelen sírba), míg a halott katonák és civilek tiszteletére sírkövet is állítottak az északi részen. Az a néhány sírkő, amelyen ma is olvasható a felirat, megrendítő történeteket mesél e kietlen hely lakóiról.

📍 Nem menekülhatsz...

A Tasman-félszigetet ideális területként választották az elítéltek lakó- és munkahelyéül. A természeti erőforrásokban gazdag hely hajóval könnyen elérhető; a sziget fővárosától, Hobarttól való távolsága a 80 km-t sem éri el. Ám a szélein doleritszklák törnek akár 300 méter magasba a partot csapkodó hullámoktól, és kapcsolódnak a sziget többi részéhez a 30 méter széles Eaglehawk Neck földnyelven, amelyen a járőrözéshez elég volt néhány ór és kutya, hogy elkapják a szárazföldre szökni próbáló elítélteket. Több fogoly mégis megkísérelt meglépni ebből a zord környezetből. Kevésnek sikerült.

📍 Rabláncon

A sziget alkormányzója – akiről a fegyencetelepet elnevezték –, George Arthur felfogásában ez a telep a „terror helye”, egyfajta „természetes fegyház” volt, ahol megrögzött bűnözőket lehetett tartani. Az elítélteket csoportosan küldték ki fát vágni a település körüli durva bozótba. Bár ténylegesen csak a legveszélyesebb bűnözőket láncolták meg, a körülmények – főként az első években – rendkívül brutálisak voltak.

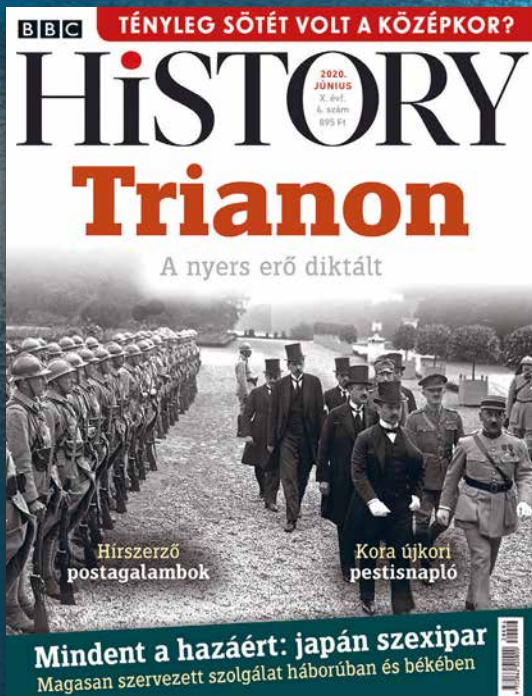

📍 Elkülönítve

A 19. század közepétől a bűnözők javító nevelésének filozófiája megváltozott: a hangsúly a testi fenyítésről a lelki büntetésre tevődött át. Az 1850-ben felépült elkülönítő börtön szárnyaiban magánzárkák sorakoztak, amelyekben a foglyokat napi 23 órán át elkülönítve tartották. Még a börtönkápolna padjaiban is válaszfalak voltak, hogy az istentisztelet alatt az elítéltek ne tudjanak beszélni egymással. 1853-tól már nem küldtek több fegyencet Tasmaniába. Az 1860-as évektől Port Arthur gyakorlatilag a termelést támogatni már nem képes, öregedő elítélt populáció jóléti társadalma lett. 1877-ig, amikor a fegyencetelepet bezárták, mintegy 12 500 elítélt fordult meg itt. Ma a Világörökség része – megindító látványosság a látogatók számára. 🌐

Paul Bloomfield utazási és világörökségi szakíró és fotós, a *Where to Go When* című könyv (Lonely Planet, 2016) társszerzője

Ízelítő a BBC History júniusi számából

Trianonról – másképp

A trianoni békeszerződés észszerűtlen, erőből történő előkészítése és katasztrofális következményei számos összeesküvés-elméletnek szolgáltattak táptalajul. **Ormos Mária**, a decemberben elhunyt kiváló történész-akadémikus az etnikai összetétel radikális változásától a városok és gazdasági ágak eltérő fejlődésén át a magyar mentalitásig vizsgálja az elméletek valóságtartalmát. **Turbucz Dávid** cikkében Horthy Miklós fővezér és kormányzó korai, Trianon előtt és után elmondott beszédeivel foglalkozik.

Hírszerző postagalambok

Gordon Corera egy leleményes brit hadműveletről mesél, amely postagalambok segítségével kísérelte meg aláaknázni a nácik uralmát Európában. A szövegségesek létfontosságú információkat szereztek a megszállt Belgiumból, Hollandiából és Franciaországból.

Kéjipar Japánban

A második világháborús szexrabszolgaság csak a leglátványosabb és legborzalmasabb eleme volt az évszázadok óta intézményesített prostitúciónak. A történelmi gyökereket és jelenkori elágazásait **Ferber Katalin** vizsgálja meg.

Mennyire volt „sötét” a középkor?

Sok történész elutasítja a „sötét középkor” kifejezést, pedig lehet, hogy mégis ez a nehezen feltárható történelmi korszak legpontosabb meghatározása. **Thomas Williams** esszéjében vitába száll a többségi véleménnyel.

Mario Escobar

Bestseller
2019-ben!

www.kossuth.hu

Trianonra emlékezünk

